

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПРАВА

**«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»**

Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції
(м. Одеса, 1 листопада 2024 року)

2024

УДК
341.231.14:355.271(062.552) П68

*Друкується за наказом ректора Національного університету
 «Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
 (наказ № 3177-44 від 08.10.2024 р.)*

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С.В.**
Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набісвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Гребенюк Дмитро Олегович – PhD, асистент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 75-річчю прийняття Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 року та Міжнародному дню прав людини. 1 листопада 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 539 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Островерхий Олександр Олександрович
*аспірант кафедри міжнародного та європейського
права Національного університету «Одеська
юридична академія»*

ІНДИВІДУАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИН АГРЕСІЇ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Тема індивідуальної відповідальності та покарання за злочин агресії набуває дедалі більшого значення в контексті сучасних міжнародних відносин, зокрема через військові конфлікти, які тривають у світі. Після Другої світової війни людство зробило значний крок у напрямку криміналізації міжнародної агресії, але питання притягнення до індивідуальної відповідальності залишається актуальним, особливо з огляду на відсутність чітких механізмів для розслідування та покарання таких злочинів.

Проблема агресії в міжнародному праві особливо важлива через події останніх десятиліть, коли відбулися серйозні порушення міжнародного порядку, що викликало необхідність удосконалення системи міжнародної відповідальності [1, с.66]. Окупація територій, порушення суверенітету та загроза безпеці суверенних держав є викликами, які потребують вирішення через встановлення чітких правових рамок.

Індивідуальна відповідальність за злочин агресії означає, що конкретні особи, які приймають рішення про застосування військової сили або організовують агресивні дії, можуть бути притягнуті до відповідальності у міжнародних судах. Це

стосується насамперед осіб, які займають найвищі посади в державі, зокрема голів держав, урядів та військових командирів, які мають можливість ухвалювати рішення на найвищому рівні.

Притягнення до індивідуальної відповідальності за злочин агресії має важливе значення для міжнародного правопорядку. По-перше, це сприяє персоналізації відповідальності за міжнародні злочини та недопущенню безкарності державних лідерів, що ініціюють війни. По-друге, такий підхід підвищує рівень персональної відповідальності серед світових лідерів, що може слугувати стримуючим фактором для агресивних дій у майбутньому [2, с.14].

Міжнародне право передбачає різні форми покарання за злочин агресії. Основний механізм притягнення до відповідальності передбачений Римським статутом, який дозволяє Міжнародному кримінальному суду переслідувати осіб, винних у злочині агресії, з моменту набрання чинності відповідними положеннями у 2018 році. Покарання може включати позбавлення волі, відшкодування збитків постраждалим державам та інші санкції [3].

Попри це, покарання за злочин агресії залишається викликом у міжнародному праві. Основною проблемою є те, що багато держав не ратифікували Римський статут або не визнають юрисдикцію МКС. Це ускладнює переслідування державних лідерів, які можуть вчиняти агресію без реального ризику бути притягнутими до відповідальності. Однак міжнародне співтовариство продовжує шукати шляхи подолання цих перешкод, розглядаючи можливість створення спеціальних

трибуналів або інших механізмів, що могли б забезпечити справедливе переслідування агресорів.

Отож, індивідуальна відповідальність та покарання за злочин агресії є важливими елементами сучасного міжнародного права, спрямованими на захист світового миру та безпеки. Притягнення осіб до відповідальності за агресивні дії сприяє зміцненню правової системи та недопущенню міжнародних конфліктів у майбутньому.

Хоча існують значні виклики у реалізації цих механізмів на практиці, міжнародна спільнота робить кроки до вдосконалення відповідних правових інструментів та зміцнення принципів індивідуальної відповідальності за злочини агресії.

Джерела:

1. Денисова Д.О. Відповідальність міжнародних організацій [Текст] : монографія / Д. О. Денисова ; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. А. І. Дмитрієва. - Одеса : Фенікс, 2014. 323 с.
2. Коваленко С.О. Види і форми міжнародно-правової відповідальності міжнародних організацій / С. О. Коваленко // Публічне право. - 2014. - № 2. - С. 113-120.
3. Злочин агресії: поняття та підстави притягнення вищого військово-політичного керівництва Росії до відповідальності. 2023. URL: <https://ecpl.com.ua/news/21869/>

Ключові слова: злочин агресії, МКС, індивідуальна відповідальність, Римський статут, міжнародне право.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Бехруз Хаїматулла Набієвич.

Маїлунц Анзор Ерікович
аспірант кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗВИЧАЄВІ НОРМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ЯК ОБ'ЄКТ ТЛУМАЧЕННЯ

Відповідно до статті 38 Статуту Міжнародного Суду ООН, міжнародний звичай є свідченням загальної практики, що визнається в якості права [1]. Елементами міжнародного звичаю є власне практика держав та *opinion juris sive necessitatis* – тобто свідчення переконаності у правомірності або необхідності звичаю. Практика представляє собою об'єктивну (матеріальну) сторону звичаю, а друге – суб'єктивну (психологічну) сторону [2, с. 98]. Практика держав складає зміст звичаєвого права та включає як письмові так і усні акти та твердження. При тлумаченні практики держав міжнародними судами найчастіше застосовуються міжнародні договори, резолюції міжнародних організацій та рішення внутрішньодержавних та міжнародних судів, а також вчення найбільш кваліфікованих дослідників. Вони використовуються як свідчення практики.

Для успішного застосування звичаєвого правила міжнародними судами слід

ЗМІСТ

Вступне слово від КІВАЛОВА С.В.	3
--	---

Секція № 1

Теоретичні та практичні аспекти захисту прав людини

АРАКЕЛЯН М.Р.

Захист прав людини під час збройних конфліктів та сучасні технології: виклики та шляхи вирішення	5
--	---

БЕХРУЗ Х.Н.

Міжнародно-правове регулювання права на свободу зібрань з використанням новітніх технологій: постановка проблеми	10
--	----

СТОЙКО О.М.

Вплив воєн на еволюцію соціальних прав людини	17
---	----

ЗАЯРНИЙ О.А.

Деякі особливості забезпечення конфіденційності персональних даних, які обробляються в реєстрі збитків, завданих агресією російської федерації проти України	23
--	----

ГУЛЄВСЬКА Г.Ю., ВОСТРИКОВ Т.Є.

Правовий захист від порушень прав людини, пов'язаних з бізнесом: характеристика основних засобів	30
--	----

ПОЛІТОВА А.С.

Гендерна ідентичність як складова гендерно зумовленого насильства: дискусійні питання	45
---	----

КУЗЬМІН Е.Е.

Деякі ремарки щодо «права на покарання» у міжнародному кримінальному праві	50
--	----

ФЕДОРОВА Т.С., ВОТЧАЛ О.В.

Моністична теорія співвідношення міжнародного та національного права та її вплив	55
--	----

ФЕДОРОВА Т.С., СЛОБОДЯН У.С.

Право на самовизначення і територіальну цілісність: протиріччя і виклики в міжнародному праві	59
---	----

ГАЛАТ В.І.

Істотне порушення міжнародних договорів та примус до виконання контракту в умовах збройних конфліктів: Приклад кейсу aарl проти Шрі-Ланки	64
---	----

ЖАКУН М.Ю.

Право мати права? Деякі роздуми щодо захисту прав мігрантів під час збройних конфліктів	69
---	----

ОСТРОВЕРХИЙ О.О.

Індивідуальна відповідальність за покарання за злочин агресії у міжнародному праві	78
--	----